

Լրագիր Եւրամիսիան

Թիի 35

29 (17) Օ Գ Ո Ս Յ Ո Ս Ի

1857

ԲՈՂՈՒՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՏՈՒՆ. Կայսեր Ստանիսլաս Կրիշտիան... Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան...

ԱՅՍԵՐԻԱ

ԱՅՍԵՐԻԱ. 28 ՕԳՈՍՏՈՍԻ. Սիւնիքի անկողնի մոտ 23-ին Լաւրենտիոս... Լաւրենտիոսի անկողնի մոտ 23-ին Լաւրենտիոս...

Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան...

ԳԱՂՂԻԱ

ՄԱՐԿԵՏՈՐ Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... ՄԱՐԿԵՏՈՐ Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան...

Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան...

ԱՆԳՂԻԱ

Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան... Եւրամիսիան Կայսեր Ջորջ Կրիշտիան...

հարկեր օձեր իրենց ցուրտ մարմնովը վրաս կը փաթկնուէին. զարմանալի ծառեր մարդկեղէն ընտելան ունեցածի ոչես իրենց անտէրի. ուտեբր կը շարժէին եւ մտաւոր ծախիւններուն հետ անձայն կը խօսէին: Եւ երկուցիւններէն ետեւ յանկարծ ինքզինքնս մերկ անապատի մը մէջ գտայ, ուր ուրիւս տաշին ահագին առիւծ մը նստած էր, որն որ իր գիշատիչ ունեւորը բացած, հրաշաւ աշուրներն իմ վրաս տեկած՝ կը սպառնար զիս բազէի մը մէջ լուսելու: Դարանն յանկարծ քոտմնելի մոնչելն մ'արձակեց եւ կատարութեամբ մը վրաս ցաւաբեց: Զարհուրանքէս եւ անձկութենէս յանկարծ արթնացայ եւ իմացայ որ տեսածս կատարեալ երազ չէր: Իրական զգաւանք մը իմ թափախիլ կուրծքիս վրայ կը հանգէին, իր հրաշքն շուշն երեսս կը գտնէր. իր ձեռքով տկուտները միմեկեան մէջ կը փայլէին:

Յայտնի կը զգայի որ իմ նիւթախն եւ ուրիւր զորութիւնս սպառած, եւ մահացու թափուի մը վրաս տիրած եւ իմ անտէրի. կարողութիւնս անտարածանի նուազած էր որ նոյն իսկ գազանին փայլուն աշուրները սկսան ինձի միմազոյն երևալ: Պերբայէս անձկացած կուրծքէս տկար աղաղակ մ'արձակելի. սա ձայնը կ'երեւայ թէ դալանին կատարութիւնը գրգռեց, վասն զի շուտ մը բաւոր մարմնովը վրաս նստուեցաւ: Իմ զգացած զարհուրանքս կրնայ մտածուիլ, արդէն սկսած էի խորհիլ որ իր ահագին տկուտները կուրծքս ոյիտ'որ անցնէ, երբ որ անիկայ յանկարծ ուրախութեան ձայն մ'արձակեց եւ սկսաւ ձեռքս ու երեսս լցել:

Ինձի պոչաւի ահ ու գող պատճառող գազանը Վարդին իմ Նորփոխալանցի հաւատարիմ շուշն էր, զորն որ դեռ ողբիլի եղած աստեղ տղու մը ձեռքէն ազատած էի, երբ որ անիկայ խեղճ անասնոյն վիզը քոր մը կը կապէր որ ծոց նետէ: Շուրջ նոյն ժամանակէն սկսեալ ամէն առթի մէջ ինձի մեծ հաւատարմութիւն կը ցուցնէր: Աւրախութիւնէս ինքզինքնս կորսնցուցի երբ որ սա հեղ անասունը տեսայ, ինչպէս եւ ամենեւին չկրնայ ըմբռնել թէ ինչ կերպով անիկայ քովս եկած էր:

Ժամանոյցը դարձեալ ձեռքս առի եւ անանիս բռնեցի եւ իմացայ որ նորէն կեդած էր, որն որ ինձի մեծ զարմանք մը չառաժանեց, վասն զի անգամներուս վրայ զգացած ծանրութենէն եւ իմ գանուած վիճակէս դիտաւ կրնայի մակարեւել որ աս անգամ ալ շուտ երկայն ընացած եմ: Ցնեղն անդամներս բոլորովին գրաւած էր, եւ ինձի կ'երեւար որ ծարաւէն պիտ'որ մեռնիմ: Զուշափելով ստիտքս փնտռելի, ճրագս սպառած էր եւ լուցափայտը չէի կրնար գտնել. վերջապէս ստիտքը ձեռքիս զպաւ, բայց զարհուրելով տեսայ որ բոլորովին պարպուած էր: Ատարակոյցս Վարդը ընքն մնացորդը խմած էր, ինչպէս որ մնացած ուխտի խորթածին կտորն ալ լափած սպառած էր: Արուած միայ կորսնցնելու հոգս չէր, բայց ջուր չունենալու զիս բոլորովին վշաւառութեան մէջ ձգեց: Երեսայր կարգի տկարացած էի. պղտիկ շարժում մ'ընելուս պէս բոլոր մարմնս տեկաւ բռնուածի պէս կը դուրս. վիճակս աւելի եւս դեղցաւ, երբ որ նաւն սկսաւ սաստիկ երկաւ ու շարժիլ: Եղի կարասներն սո շարժումէն սկսան տեղերէն խախտիլ, կը վախնայի որ յանկարծ վառ կ'ընան եւ արկղէս գուրս կ'ընելու. մի միայն ծակն ալ բոլորովին կը գոցեն: Երբի հրանգութենէն ալ սաստիկ կը տանջուէի, ուստի վերջապէս որոշեցի որ բարեկամիս խոյն ծակն երթամ եւ օգնութիւն մը գտնեմ, յայտնի տեսնելով որ քիւ մ'ետքն աս բանս ընելու կարողութիւն պիտ'որ չունենամ: Բայց որովհետեւ ճրագս չկրնայ գտնել, մութի մէջ հոն երթալու փորձ ըրի, Վարդին հրամայելի որ համարտ կենայ եւ ձախարհութիւնս սկսայ:

Երբէն առաջին քայլին իմ վերջին աստիճանի տկարութիւնս յայտնի իմացայ. ստափի գծուաբութեամբ կրնայի յառաջ երթալ, եւ շատ անգամ աստեղներս ինձի իրենց ծառայութիւնը կը

վստային: Անտեն կէս մարած գետինը կը փրճուէի եւ քանի մը բազէ անգամ կը մնայի: Բայց շուտ մը նորէն ոտք կ'ընէի: Մտածելով որ զիս խոյն առաջնորդող շուշն թող տար կամ կորանցնելը, կրնայ ան նեղ լարի բնորոշին մէջ ինձի մահուան պատճառ ըլլալ, արտաքայ կարգի ձեռք մ'ըրի որ յառաջ քալեմ: Յանկարծ գլուխս երկաթապատ արկղ մը սուր անկէնը զարնուեցաւ: Քանի մը բազէ ինձի մնայի, ետքը մեծ ցաւով տեսայ որ արկղը նուրի շարժումէն ըստ ամենայնի իմ ձախարհութեան վրայ զլարած էր, եւ իմ յառաջ երթալս բոլորովին կ'արգելար: Բոլոր մնացած զորութեամբս անոր կրթեցայ, բայց եւ ոչ մտաւ մ'անդին կրնայ շարժել, վասն զի ուրիշ արկղներու մէջ մտած եւ սեղմուած էր: Ինձի ուրիշ բան չմնաց բայց երբէ շուտը թողու եւ ուրիշ ձախարհ մը փնտռել, կամ արկղ մը կ'ընէ եւ անպէս անոր միւս կողմն անցնիլ: Աստիճանի վրէժն շուտ վտանգաւոր էր եւ միայն պակիկայ մտածելը վրաս սարսափ կը բերէր. իմ ունեցած մարմնը եւ ուրիշ տկարութեամբս, այնպէս փորձ մ'անտարակոյց ան նեղ եւ խառնակ տեղանք մէջ ինձի աղէտալի մահուան պատճառ կ'ըլլար: Ուստի բոլոր զորութիւնս ժողվելի, որպէս զի արկղ մը կ'ընէ, միւս կողմն անցնիլ: Բայց երբ որ աս որոշումն ի գործ դնելու սկսայ, տեսայ որ տակից կարծածէս շատ աւելի գծուալի էր: Եւ ձախարհս երկու կողմը ծանր բռնուած կոյտ մը վրայէ վրայ դիտուած եւ յարձը պատեր ձեռքս տարած էր. պղտիկ շարժում մը կրնար սա բռնուած վար կործանել, եւ կամ անոնց առի կը ձմուէի, կամ ձախարհս անանցմով կատարեալ գոյաւելով ալ լու գառնալի եւ իմ արկղս քովը համակն անկարելի կ'ըլլար: Իսկ ձախարհս վրայ ինչպէս արկղը սաստիկ բարձր էր. աւմենեւին սպառ գնիլու տեղ մը չէի կրնար գտնել, ուստի երկայն ժամանակ պարապ տեղ աշխատեցայ անոր վրայ ելելու: Եւ փորձը չապրողեցաւ, բայց անասնի աշխատութեամբ կարող եղայ իմ գանակիս օգնութեամբն ուրիշ արկղ մը մէջէն ծակ մը բռնալ եւ անկէ անցնելով մինչեւ խցին գտնել համակն: Եւ կարծէի որ զանիկայ դիտութեամբ պիտ'որ բռնամ, բայց բանը կարծածէս շուտ տարբեր էր: Բոլոր զորութիւնս սկսայ գուռը գնալ ի վեր հիւլ, բայց սպառ մը չըրաւ, Կարծեալ փորձ մ'ըրի, բայց պարապ տեղ. յուսահատութեան կատարութեամբ սկսայ անոր զարնել, եւ վերջապէս երբ որ զորութիւնս բոլորովին սղառեցաւ, ստիպուեցայ ըսել թէ իմ թաքաւտս իմեռուած եւ նոյն ծակին գուռն զգուշութեամբ եւ ամուր գոյուած է:

Այլ ըստ տիրած սարսափն ու վշառութիւնը բացառելու ըստ չեմ գտներ. պարապ տեղ աւ գերկովանին մէջ այսչափ երկայն թող տրուելուս պատճառը գտնելու կ'աշխատէի: Ամենատիտը խորհուրդներ երեւակայութեանս առջեւը նկատուեցան, եւ կը զգայի որ քաղցը, ծարաւն ու խոզիչ օդը քիւ ժամանակէն կենացս վերջ պիտ'որ տալին: Մտաւիս դրան ձեռքերը փնտռեցի եւ փորձեցի որ արդեօք լուսայ նշոյլ մը կրնամ տեսնել, բայց անոր եւ ոչ փոքր նշմարանքը կը տեսնուէր: Անտեն գանակս ձեռքէն ներս խախտիլ եւ անոր հանած ձայնէն իմացայ որ խցին մէջ ծանր շնչումներ գրաւած են: Աւ ուրիշ բան չէի կրնար ընել, բայց իմէ նորէն իմ տեղս դառնալ, եւ կամ զիս տկուր բախտիս ձեռքը թողու, կամ ապառախութեան ուրիշ հնարք մը մտածել: Անտենի գծուաբութիւններէն ետքը տեղս հասայ, եւ երբ որ շնչաւորս, զորութեան ինչպիսի անկողինս վրայ տարածուեցայ, Վարդն երեսքովս որակեցաւ, իրբեւ. թէ կ'ուզէր իր քիւնքովս զիս մխիթարել ու քաջալերել: Բայց աս անտանայ ըրած արտաքայ կարգի ձեռքն իմ մտադրութեան իր վրայ գարձելու ստիպեցին. երբեմն երեսս ու ձեռքներս կը լցէր. ետքը յանկարծ կը կենար եւ խորունկ ձայն մը կ'արձակէր. ձեռքս իրեն երկնցնելով իմացայ որ կ'անա-

կի վրայ պատկած եւ թափերը վեր վերցուցած էր: Կարծեցի թէ մէկ կողմի վերադարձած է, բայց որպէս որ շոշափելով բռնեցի, չկրնայ վերքին տեղը դնել. գուցէ անտէրի է, լսի, եւ կտոր մը միս տուի, զորն որ սիրով կերաւ, բայց ետքը նորէն նոյն ձեռքն ընելու սկսաւ: Ընտան ձեռքովս իր մարմնոյն ամեն կողմն սղէի մը շոշափեցի, հաստատուն միտքս դնելով որ անասունը վերք մ'ուէր. եւ յանկարծ ձեռքս շուտնի մը գպաւ որն որ անասնոյն մարմնոյն ուղղուած, եւ ծայրը թղթի կտոր մը հաստատուած էր:

Նշմարալէս մտածեցի որ թողլով խրկոյն Աւրաստն է, եւ թէ ինքը մտքէս շանցած պատճառաւ մ'արգելուած է զիս իմ բանտէս աղաւտելու, եւ ասոր համար աս միջոյցը գտած է իրոց փնտնել ինձի ծանուցանելու: Անհաւերութեամբ մ'իմ ճրագս ու լուցափայտս փնտռեցի. կը յիշէի որ վերջին անգամ քուռ մանեղէն յառաջ պանոնք տեղ մը պահած էի, բայց տեղը միտքս չէր գար, եւ ան միմեկեան մէջ զանոնք գտնելու համար ըրած ամեն ջանքս ու ձիւս պարապ եղաւ: Աս միջոցիս յանկարծ ալքիս աղօտ լըս մը գպաւ, որն որ ինձմէ քանի մը քայլ հեռու կ'երեւար, բայց շուտ մը նորէն կորսնցուցի. զանիկայ նորէն տեսնելու համար հարկ եղաւ շատ անգամ սողին անդին գառնալ: Երբ որ վերջոյնս գտայ մեծ պաշտութեամբ, որպէս զի նորէն չորանցընեմ, աշուրներս վրան տեկած, անոր մտեցայ եւ իմացայ որ լուցափայտին լուսակրին մնացորդներէն յառաջ կու գար, որոնք անյատակ ու գետինը պատկած կարասի մը մէջ ասպին անդին ցուած էին: Աի եւ նոյն ժամանակ միջամեծեցաւ կտորումըր ձեռքս զպան. անտարակոյց շուշն զանոնք ծամած ու փշրած էր: Եւ զանաւան իր քաղցն անցնելու ուրիշ բան չգտնելով մեծերը լափած էր, եւ ես չէի գիտեր որ ինչ կերպով բարեկամիս խրկած թողլով կարգած: Եւ զան տեղս այնպէս մութ էր որ հազիւ ձերմակ թողլով կը նշմարէի, եւ պարապ տեղ աս միմեկեան մէջ լըս մը գտնելու կ'աշխատէի:

Ո՞րքոր շարժանքի:

ԱՅՈՒՄԵՐՅԱՆՆԵՐ

Եւրոպայի երեւելի Մարտիանտիւրան ասորա գրաւմէն:

Բ. Փ Ո Ր Զ

Ան գետին երկու կողմն ընդարձակ դաշտի մը վրայ կը տարածուի Գաղղիայի տերութեան մայրաքաղաքն եւ գաղղիական աղապետութեան կենդանին՝ որն որ իր գեղեցիկութեանն ու զարմանագործ շինուածներուն համար կրնայ բոլոր աշխարհիս քաղաքներուն գլխուն անուանուիլ: Բաղաւ երեք գերմանական մընէն քիչ մ'ուրէն արաքտութիւն ունի, եւ իր արուարձաններն ալ մէկտեղ տեսնելով ՅՍ միլիոն մէքր տեղ բռնած է, որուն վրայ 1 1/2 միլիոն մտ մարդիկ կը բնակին: Մայր եկեղեցւոյն աշտապակներէն նոյնիւրը քաղաքն իր արուարձաններուն հետ կատարեալ բոլորակ կ'երեւայ: Իր փողոցներուն թիւը 1350 է. ասանցմէ զատ ուրի 201 անցքեր (passage) 30էն աւելի ծառափողոց (boulevard) 99 հաստաբակ, 28 կամուրջ եւ 38 գետափողոց (quai): Բուն հին քաղաքն (ville) մէջ եւ քանի մ'ուրիշ տեղեր փողոցներն նեղ ու մալի են, սակայն շատ պանելի են: Աւելին ձախարհ եւ Պ. Գերմանի արուարձանն որոնց առաջնոյն մէջ սեղանաւորաց մեծ մասը կը բնակի, իսկ երկրորդն աղուակաւուայ գետափողոց եւ պաշտոնէից բնակութեան տեղն է. դարձեալ Ռիպոլի, Գաղղիականի, Իտալալութեան, Համալսարանի եւ Թաղաւորական փողոցներն: Բնէն բանակ փողոցներն են Ս. Օնուրէի, Վիլլիէի եւ Ռիլլիէի փողոցները: Փարիզը բոլոր ձախարհներն ու հրապարակները գիշերներն հազարաւոր կապի կամօթներով գեղեցիկ կը լուսաւորուին:

Նշոյն ժամանակէ վեր կատարութիւնը կը խորհէր Փարիզ բերգով մ'աւարտելու. աս խոր-

